

BAUEROVÁ, Helena, HLAVÁČKOVÁ, Hana, VOŠTA, Milan. Vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti Evropské unie. Praha: Libri, 2018. ISBN 978-80-7277-576-7.*Martin Havlík^a*

V posledních letech se v téměř celé evropské společnosti (na diplomatické, politické či také akademické úrovni) stále intenzivněji diskutuje společná evropská bezpečnostní problematika a politika, která by měla komplexně zastřešovat a pokrývat jednotné zájmy Evropské unie v oblasti bezpečnosti. Pravděpodobně také v této souvislosti byla v roce 2018 vydána publikace s názvem Vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti Evropské unie, ve které se kolektiv tří autorů (jmenovitě BAUEROVÁ Helena, HLAVÁČKOVÁ Hana a VOŠTA Milan) snaží věcně analyzovat bezpečnostní problematiku vztahující se právě k Evropské unii. Předmětná publikace se primárně zaměřuje na problematiku vnitřní a vnější bezpečnosti unijního společenství a s ohledem na použitou epistemologii poskytuje čtenářům objektivizovaný pohled na veškeré zásadní bezpečnostní konotace. Snahou autorů je osvětlit a argumentačně podložit existujícími a aktuálně platnými fakty, že se rozměr a dříve separované samostatné oblasti vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti Evropské unie prolínají. Obecně se lze ztotožnit s uvedenými signifikantními časovými mezníky, které nejvýznamněji determinovaly tvorbu Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie¹. Zde hrají klíčovou roli zejména rozpad SSSR (Svaz sovětských socialistických republik) v roce 1991 a obecně bipolárního uspořádání světa, dále pak Maastrichtská (rok 1992, respektive 1993) či Lisabonská smlouva (rok 2007) a v neposlední řadě také ruská anexe Krymu (rok 2014) či nastoupení masové migrační vlny v roce 2015. Záměrem autorů a klíčovým obsahem recenzované publikace je analýza vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti Evropské unie v kontextu změny a dynamiky bezpečnostního prostředí nejen uvnitř samotné Evropské unie, ale také v nejbližším sousedství či ve vzdálenějších třetích zemích. Kniha je strukturálně členěna do celkem sedmi kapitol, z nichž poměrně obligatorně první a poslední kapitola tvoří úvodní vymezení (či chceme-li vhléd do problematiky) a závěrečné komplexní zhodnocení zkoumaných problémů (příčin a důsledků současné bezpečnostní politiky Evropské unie). Nosnou část publikace obsaženou ve stěžejních kapitolách 2 až 6 lze pak rozdělit na dvě klíčové části. První z nich se věnuje problematice vnější dimenze bezpečnosti v rámci Evropské unie (kapitoly 2, 3 a 4) a druhá poté analyzuje klíčová fakta související naopak převážně s vnitřní dimenzí bezpečnosti Evropské unie (kapitoly 5 a 6). Jak již bylo výše zmíněno, je klíčovým záměrem celé publikace poukázat na prolínání vnější a vnitřní bezpečnosti Evropské unie, kde v posledních letech zcela vysublimovala hranice mezi vnitřní a vnější dimenzí

^a Ministerstvo obrany. Praha, Česká republika. E-mail: martin.havlik@army.cz.

¹ Více viz například: Euroskop.cz - Zahraniční a bezpečnostní politika. [on-line]. 2018 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8916/sekce/zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>

bezpečnosti. Škoda, že autoři publikace opomíjí zmínku a případnou analýzu společné iniciativy označované akronymem PESCO² (Permanent Structured Cooperation), u které došlo na konci roku 2017 ke zlomovému posunu v oblasti obranné politiky Evropské unie. Spolupráce v rámci iniciativy PESCO má pro zainteresované členské státy Evropské unie zajišťovat společný a zejména lépe koordinovaný rozvoj obranných schopností a větší investice do společných obranných projektů. Cílem kooperace v rámci PESCO je navýšení operační připravenosti členských států k bezpečnosti a obraně Evropské unie. V této souvislosti by určitou pozornost v publikaci zasluhovala také EEAS³ (European External Action Service) nebo podřízená agentura EDA⁴ (European Defence Agency), která poskytuje podporu projektům spolupráce v oblasti evropské obrany a zajišťuje platformu pro spolupráci mezi ministry obrany zainteresovaných zemí Evropské unie. Je však nutné podotknout (zejména v kontextu dílčích závěrů jednotlivých kapitol), že ani iniciativa PESCO zásadním způsobem neřeší komplexní a synchronizovaný přístup k otázkám bezpečnosti Evropské unie, který by neduplikoval v některých ohledech aktivity NATO a dokázal samostatně a efektivně čelit existujícím bezpečnostním hrozbám.

K obsahové skladbě by stálo ještě za zdůraznění, že by čtenáři této docela zdařilé česky psané publikace ocenili jistě také doplnění kapitoly věnující se blíže společné unijní kybernetické bezpečnosti. Tento typ bezpečnosti bývá většinou zahrnován do vnitřní dimenze, nicméně původci (státní či nestátní aktéři) kybernetického působení (kybernetických útoků) velmi často operují ze zahraničí. Proto právě kybernetická bezpečnost institucí a občanů (ale i dalších subjektů, entit a aktiv - referenčních zájmových objektů) Evropské unie názorně poukazuje na prolínání a propojení vnější a vnitřní dimenze bezpečnosti. Samozřejmě je pochopitelné a reflektovatelné (a autoři publikace na tuto skutečnost také poukazují), že není autorskou ambicí pokrýt veškeré souvislosti vztahující se k otázkám vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti Evropské unie.

Autoři v knize potlačili do ústraní vliv a význam zpravodajských subjektů, které jsou zejména v oblasti terorismu či masové migrace v posledních letech významnými nositeli příslušného „know-how“ a iniciátory bezpečnostních opatření směřujících k eliminaci souvisejících bezpečnostních hrozeb. Z logiky věci i charakteru utajované a celkově neveřejné činnosti zpravodajských subjektů je však zcela pochopitelné a akceptovatelné, že zde hlubší analýza této problematiky schází. Nutno v této souvislosti dodat, že však autorský kolektiv v některých pasážích vliv zpravodajských subjektů zmiňuje.

Významným pozitivem celé publikace je konceptuální a metodologické ukotvení a také poměrně velmi objektivní pohled kolektivu autorů na existující omezení, limity a problémy vztažené k bezpečnostní problematice Evropské unie. Zdůrazňovaná rigidita vybraných evropských institucí či omezené mandáty a operační schopnosti jednotlivých misí a bezpečnostních subjektů (např. Frontex, Europol či Eurojust) jsou bez výhrad reálné a signifikantní změny v krátkodobém či střednědobém časovém horizontu nelze aktuálně ani očekávat. Komplexnost a specifičnost předkládaných faktů tak jednoznačně pozvedává celkovou kvalitu publikace. Ocenit je potřeba také diverzifikaci mezi

² Více viz například: PESCO - Member States Driven. [on-line]. 2019 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://pesco.europa.eu/>

³ Více viz například: EEAS - European External Action Service. [on-line]. 2019 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en

⁴ Více viz například: EDA - European Defence Agency. [on-line]. 2018 [cit. 2019-08-08]. Dostupné z: <https://www.eda.europa.eu/>

nadnárodním a mezivládním přístupem, a to nejen v souvislosti se Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou Evropské unie. Je nutné také podotknout, že vybraná jednopřípadová studie spojená s vnitřní dimenzí bezpečnosti (uvedená v kapitole 6) a zaměřená primárně na vztahy Evropské unie a Turecka v kontextu popisované migrační krize aktuálně asi nejlépe demonstruje uchopení externalizace vnitřní bezpečnosti Evropské unie. Při celkovém hodnocení je vhodné zdůraznit, že se mnohé dílčí závěry a podstatné myšlenky v celé publikaci často opakují. Tyto duplicity mohou být zapříčiněny buď zcela záměrně ze strany autorů, kteří chtějí tímto způsobem zdůraznit podstatné myšlenky (zejména pro potřeby studentů), či nezáměrně, kdy obecně publikace utvářené více autory postrádají integrující přístup v oblasti jednotnosti stylu či obsahu argumentačního portfolia a informačního rámce. Ať už je samotná příčina jakákoliv, zejména pro studijní účely toto nijak nedevaluje přínos a kvalitu publikace. Recenzovanou publikaci lze doporučit všem, kteří se okrajově či zevrubně věnují bezpečnostní problematice, a to nejen v kontextu Evropské unie. Řada uvedených faktů má širší přesah a některé bezpečnostní fenomény či chceme-li bezpečnostní hrozby (například již zmiňovaná migrace nebo terorismus) mají nadnárodní i globální charakter. Přínos mohou ocenit nejen studenti bezpečnostních studií a příbuzných oborů z celé škály mezinárodních vztahů.

